

Næringspolitisk
Inger Johanne Sveen
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Mina Mjærum Johansen
+47 91 77 58 31

Vår dato
11.03.2021
Deres dato
15.02.2021

Vår referanse
21/00200-5
Deres referanse

Østfold Bondelag - Innspill til høring på rapport om fordelingsnøkkel for Regionalt miljøtilskudd (RMP)

Østfold Bondelag mottok brev fra Norges Bondelag med mulighet til å svare på en intern høring om Landbruksdirektoratets rapport nr. 9/21 om fordelingsnøkkel for regionalt miljøtilskudd den 15. februar. Saken har vært behandlet i felles utvalg for korn og miljø for Østfold og Akershus Bondelag 24. februar, og på Østfold Bondelags styremøte 11. mars 2021. Vi ønsker med dette å avgj vårt høringssvar.

Oppsummering

Østfold Bondelag kan ikke akseptere å innføre den foreslåtte fordelingsnøkkelen for Regionale miljøtilskudd. Vi mener at nøkkelen forsterker den eksisterende underfinansieringen av tiltak mot avrenning av jord og næringssalter til sårbare vassdrag. Modellen **må** inneholde sårbarhetskriterier, og utslipp til vassdrag med dårlig økologisk tilstand må prioriteres høyere i fordeling av midler.

Man har i forslaget til ny RMP-fordeling tilsynelatende hatt en god intensjon om å finne universelle, nasjonale kriterier for ordningen. Etter Østfold Bondelags mening resulterer dette forslaget i en svekkelse av ordningen og dens intensjon, da den blir en del av de generelle virkemidlene i landbrukspolitikken.

Når det er et stort avvik mellom fylkene i hva som er målet for bruk av RMP-midlene, blir det feil å ha en overordnet nasjonal fordelingsnøkkel som ikke tar hensyn til de ulike målene.

I det påfølgende er de fire spørsmålene i høringen besvart. Ellers har Østfold Bondelag innspill på det foreslåtte datagrunnlaget, datagrunnlag som er forkastet, erosjonsrisiko og fremtidig bruk av modellen.

1. Hvordan vil den foreslåtte fordelingsnøkkelen påvirke arbeidet med RMP i deres fylke/region?

For Akershus og Østfold har RMP ordning i all hovedsak vært brukt til avbøtende tiltak for å hindre erosjon og sikre den økologiske tilstand i våre vannføringer. Etter samordning av RMP innenfor Oslo og Viken i 2020, der de ulike satser for de forskjellige miljøordninger er tilnærmet videreført, får vi en underfinansiering på 19 prosent. Årsaken skyldes tilflyt av nye

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM, Tlf: 69 89 81 50
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM
Bankkonto: 8101.05.12891, **Org.nr.:** 985063001 MVA
ostfold@bondelaget.no, bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no

Norges Bondelag

Bankkonto: 8101.05. 91392
Org.nr: 939678670

ordninger og økt vektlegging av kulturminner og miljøer. Dette handler om regionale prioriteringer. Østfold Bondelag anbefaler at skal man beholde oppslutningen til utslippsordningene, må tiltakene forsterkes og tilføres mer midler.

Den foreslåtte fordelingsnøkkelen svekker ytterligere en allerede underfinansiert ordning. Stor underdekning av avrenningstiltak gir stor misnøye. Landbruket tar ansvar og legger til rette for å ta vare på vannkvaliteten. En ytterligere avkortning i tilskudd, som i realiteten er en kostnadskompensasjon, vil gjøre det svært krevende å få tilslutning til tiltakene. En mindre pott til Oslo/Viken vil enten kreve en reduksjon på alle ordninger, eller fjerning av ordninger som nettopp har blitt revidert, og funnet gode. Dette vil komme til å føre til lavere oppslutning til RMP tiltak, og en stor fare for dårligere økologisk tilstand i våre vannområder.

2. Fordelingsnøkkelen, slik den skisseres gjennomført i rapporten, fører til omfordeling mellom fylker. Hvis fordelingsnøkkelen innføres, bør omfordelingen kompenseres og i så fall hvordan?

Før nøkkelen endres, eller omfordeling blir kompensert, må det foretas en gjennomgang av hva man ønsker å oppnå med RMP-ordningen. For Østfold og Akershus er vannmiljø det aller viktigste, og tilskuddet må økes. Ingen fylker vil hevde at de har for mye penger i RMP. Men man må ta diskusjonen om noen av RMP-tiltakene, eller fylkene, allerede er overfinansiert i forhold til andre tiltak og fylker, og om den nye nøkkelen forsterker skjevheter.

Fylkene blir vinnere eller tapere med den nye fordelingsnøkkelen. Slik modellen er bygd opp er det umulig å styrke både miljøgoder og utslipp. For at ingen fylker skal tape på den nye nøkkelen, må den tilføres ca. 145 mill., en økning på 26%. Selv om man skulle oppnå det i jordbruksforhandlingene, har man allikevel ikke adressert de grunnleggende svakhetene med modellen, eller rettet opp eventuell skjevfordeling mellom fylkene.

Den foreslåtte nøkkelen gir en omfordeling av inntektsmulighet mellom fylkene. Da blir RMP en del av generell landbrukspolitikk, og det er uheldig.

Østfold og Akershus har i mange år kjempet fram RMP-midler der det trengs mest, og er kritisk til at en ny fordelingsnøkkel flytter midlene vekk fra disse ordningene.

3. Fordelingsnøkkelen bygger på objektive og etterprøvbare kriterier. Hvis man tar utgangspunkt i at man finner en løsning på utfordringer knyttet til omfordeling, hvordan vurderer dere selve fordelingsnøkkelen? (kriterier, vektning og mulighet for prioriteringer/satsinger utenfor fordelingsnøkkelen)

Dette er det vanskelig å ta stilling til, fordi kriterier og vektning må endres før modellen kan aksepteres.

RMP-ordningen består i dag av mange ordninger som har kommet til over mange år. Det må vurderes om tiden er moden for å skille ordningene for miljøgoder og utslipp. Miljøgoder må ses på som inntektsmulighet. Tilskudd for tiltak mot utslipp er kompensasjon for merarbeid og/eller tapt inntekt, sågar tiltak pålagt av forskrift.

4. Rapporten nevner at historiske data er vurdert som et kriterie. Hvordan vurderer dere bruken av historisk data som kriterie – er det nødvendig for å ivareta tidligere satsinger eller burde man benytte oppdaterte og objektive kriterier som svarer til dagens utfordringer?

I forslaget fra Landbruksdirektoratet er bruk av historiske tall og justering av dagens fordeling vurdert. Dette alternativet er forkastet med begrunnelse at dette vil videreføre eventuelle skjevheter. For Østfold og Akershus har RMP-tiltak for reduksjon i avrenning til vann vært underfinansiert i mange år. Om dette skyldes en generell underfinansiering av hele RMP-ordninga, eller en eksisterende skjevdeling mellom fylkene, kan diskuteres. Men det er udiskutabelt at den foreslåtte fordelingsnøkkelen vil redusere Oslo/Vikens andel av RMP-potten, noe som vil medføre en ytterligere underfinansiering av vanntiltakene.

Foreslått datagrunnlag for beregning

For å sikre objektivitet i fordelingen foreslår man i hovedsak å bruke kjente størrelser som antall dekar i drift og antall dyr, basert på produksjonstilskudd. Det er i tillegg foreslått å bruke datagrunnlag for erosjonsrisiko, og en beregning av husdyrtetthet.

For miljøgoder er omfang beregnet ut fra totalt jordbruksareal og beitedyr. Dette gir en indirekte dobbelt-telling av dyr, fordi 2/3 av totalt jordbruksareal benyttes til grovfôr. Det må vurderes om denne dobbelt-tellingen gir en utilsiktet skjevdeling.

For utslipp har man beregnet fylkets andel av antall dekar og antall dyr. I tillegg foreslår man innført husdyrtetthet som en risikofaktor. Men tetthet er i seg selv en beregnet størrelse, basert på GDE og fulldyrka areal. Det er uforståelig hvordan man kommer frem til fylkenes andel av tetthet, når tetthet i seg selv er en variabel størrelse.

For utslipp til vann legger man til grunn nye erosjonsrisikokart. De nye kartene gir en stor forskyvning av andel areal de enkelte fylker har i risikoklasser 2, 3 og 4. Med de nye kartene har Oslo/Viken 55,5% av korn/åpen åker i klasse 2, 3 og 4, mot 48,8% med de gamle. For Innlandet er endringen mye større, fylket har 5,2% av dette arealet mot 22,6% med de gamle kartene.

Det er innført to nye erosjonsrisikoklasser; klasse 1 med dråg og klasse 2 med dråg. Erosjonsklasse 1 med dråg må med i datagrunnlaget for beregning av fylkenes andel av RMP-potten. Det er en svakhet at ikke alle fylkene har fått nye erosjonskart og dermed blir det en blanding av nye og gamle data som forsterker en skjev fordeling.

Datagrunnlag som er forkastet

Det er en stor svakhet at modellen ikke tar hensyn til sårbarhet. For forurensning tar man inn antall dekar kornareal/åpen åker og GDE for å indikere sannsynlighet. Så er erosjonsrisiko og husdyrtetthet tatt med som risikofaktorer. Men konsekvens er ikke tatt med i beregningene. Modellen beregner sannsynlighet for at utslipp kan finne sted, men ikke konsekvensen hvis det skjer. Avrenning av næringssalter til et økologisk sårbart vassdrag har mye høyere konsekvens enn der tilstanden er god.

Landbruksdirektoratet skriver i kapittel 4.2 side 21 at ett av de overordnede prinsipper for utforming av delingsnøkkelen som «... gir regionalt handlingsrom til å prioritere ... tiltak som gir målrettet innsats mot regionale og lokale miljøutfordringer». Det er vanskelig å se at de valgte kriteriene gir Oslo/Viken handlingsrom til vedvarende og økt målrettet innsats mot avrenning til vassdrag.

I kapittel 5.3.3.3 drøftes ulike kriterier basert på jordbruksareal under marin grense, og vannforekomster med dårlig/svært dårlig tilstand der hovedpåvirkningen er jordbruk. Disse er forkastet dels fordi «... det ofte usikkert hvor stor andel av leire-partikler i et vassdrag som skyldes naturlige prosesser og hva som skyldes landbruk og andre menneskelige aktiviteter», og dels fordi «Det er usikkerhet om karakteriseringen av norske vannforekomster overestimerer jordbrukets påvirkning på elver og bekker i Vann-Nett.»

Drøftelsene i kapittel 5.3.3.3 om vannmiljø er i skarp kontrast til de regionale miljøtiltakene i Oslo/Viken. Foruten å bruke en stor andel av tilgjengelige RMP-midler på tiltak mot avrenning, er det også innført miljøkrav ved forskrift.

Vassdragenes sårbarhet må inn som et kriterium. Det må om nødvendig utarbeides nytt datagrunnlag, og det er behov for en omforent forståelse av jordbrukets påvirkning.

Erosjonsrisiko

Endringene i erosjonsrisikokartene gir store omfordelinger, men utslippsrisikoen er den samme. Det er stor usikkerhet hos Statsforvalteren i Oslo og Viken til hvordan man skal håndtere dette. Innføring av nye erosjonsrisikokart skaper usikkerhet om tiltakenes treffsikkerhet. Forslag til ny fordelingsnøkkel for RMP- midler i Oslo og Viken vil forverre situasjonen betydelig. Disse endringer kan hver for seg og i sum, føre til lavere tilslutning til ordningene.

Produksjonsfordelingen som er etablert gjennom kanaliseringspolitikken med mye ensidig kornproduksjon utfordrer klima, miljø og jordhelse. Bonden opplever en skjør balansegang der redusert jordarbeid, bevaring og tilførsel av organisk materiale er avgjørende, for å opprettholde jordressursen.

Erfaringer fra erosjonsutsatte arealer og vannområdene tilsier at arealer i stubb, grasdekte vannveier og buffersoner, samt gras på flom og erosjonsutsatte områder er de beste tiltak for å sikre sårbare jordsmonn og vannføringer. En ytterligere svekking av dagens ordninger, i stedet for styrking, kan dermed redusere oppslutningen til miljømålene og produksjonsfordelingen i jordbruket.

Fremtidig bruk av modellen

Landbruksdirektoratet drøfter i kapittel 6.1 side 49 eksempler på fremtidig bruk av modellen. Etter Østfold Bondelags mening er modellen uegnet til å styrke satsinger på noen områder, fordi endring av vektingene gir store utslag mellom fylkene. Fylker som har overvekt av midler basert på miljøgoder vil få kraftig redusert sin andel av RMP-potten hvis klima og miljø blir styrket, og vice versa. Dersom avtalepartene vil prioritere enkeltfylker eller tiltak, må det gjøres med øremerking.

Med vennlig hilsen

Svend Arild Uvaag

Mina Mjærum Johansen

Elektronisk godkjent, uten underskrift